

РОЗВИТОК ПІДХОДІВ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ СКЛАДОВИХ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ

DEVELOPMENT OF APPROACHES TO THE CLASSIFICATION OF COMPONENTS OF THE STATE FINANCIAL POLICY

В статті обґрунтовано особливості класифікації складових державної фінансової політики (далі – ДФП) з метою забезпечення сталого розвитку. Проаналізовано різні точки зору науковців щодо класифікації складових фінансової політики. Визначено особливу роль фіскальної та монетарної політики як головних складових державної фінансової політики. Доведено, що державна фінансова політика є складним комплексом взаємопов'язаних складових. Розроблено власну класифікацію складових державної фінансової політики, за рахунок якої автори дослідили, що провідні складові ДФП є комплексними, формуються з елементних взаємопов'язаних складових. Визначено орієнтацію провідних та допоміжних складових ДФП. Запропоновано рекомендації щодо забезпечення сталого розвитку в сфері ДФП шляхом модернізації групи допоміжних складових відповідно до потреб розв'язання існуючих проблем.

Ключові слова: фінансова політика, монетарна політика, фіскальна політика, фінансова система, держава, державна фінансова політика, сталлий розвиток.

В статье обоснованы особенности классификации составляющих государственной

финансовой политики (далее – ГФП). Проанализированы различные точки зрения ученых в отношении классификации составляющих финансовой политики. Определена особая роль фискальной и монетарной политики как главных составляющих государственной финансовой политики. Доказано, что государственная финансовая политика является сложным комплексом взаимосвязанных составляющих. Разработана собственная классификация составляющих государственной финансовой политики, за счет которой авторы обнаружили, что ведущие составляющие ГФП являются комплексными, формируемыми из элементарных взаимосвязанных составляющих. Определено ориентацию основных и вспомогательных составляющих ГФП. Предложены рекомендации по обеспечению устойчивого развития в сфере ГФП с помощью модернизации группы вспомогательных составляющих в соответствии с потребностями.

Ключевые слова: финансовая политика, монетарная политика, фискальная политика, финансовая система, государство, государственная финансовая политика, устойчивое развитие.

УДК 336.027.64

<https://doi.org/10.32843/bses.50-59>

Романчукевич В.В.¹

докторант

ДВНЗ «Університет банківської справи»

Romanchukovich Vitalii

State University of Banking

The article stresses that state financial policy plays a crucial role in shaping and developing the economic system of any modern society. The article substantiates the peculiarities of the classification of the components of the state financial policy. Various points of view of scholars on the classification of financial policy components are analyzed. The special role of fiscal and monetary policy as the main components of the state financial policy is determined. It is proved that state financial policy is a complex complex of interrelated components. The authors have developed their own classification of the components of the state financial policy, by which the authors investigated that the leading components of the state financial policy are complex, formed from the elementary interrelated components. The authors distinguish two elements groups of components of the state financial policy: (i) leading components that determine the effectiveness of implementation of all its directions of the state financial policy, laying the possibility of achieving strategic goals (monetary and fiscal policy). Their purpose is to establish basic financial standards that determine the conditions and restrictions for the formation of instruments of auxiliary components of the state financial policy in accordance with its goals and objectives; (ii) auxiliary components that provide a solution to narrow-profile tasks that take into account the specifics of certain branches of finance and spheres of financial relations (investment, debt, customs, currency and insurance policies, policy in the financial market, the real sector and the social sector) through the formation of conditions for the implementation of financial activities, focused on solving specific problems of socio-economic development in different areas of the functioning of finance. Recommendations are made to ensure sustainable development in the field of state financial policy by upgrading the group of auxiliary components.

Key words: financial policy, monetary policy, fiscal policy, financial system, state, state financial policy sustainable development.

Постановка проблеми. Державна фінансова політика відіграє надважливу роль у формуванні та розвитку економічної системи будь-якого сучасного суспільства в умовах глобалізації. Кожна складова ДФП суттєво впливає на економічний а, відтак, і на соціальний розвиток держави, а їх поєднання та взаємозв'язок визначають ступінь їх впливу. Тому для забезпечення ефективного сталого соціально-економічного розвитку держави надзвичайно важливо здійснити науковий аналіз основних елементів ДФП та принципів і механізмів їх взаємодії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вагомий внесок у дослідження проблем сталого розвитку та елементів фінансової політики здійснили такі відомі науковці як В. Геєць, В. Федосов, С. Юрій, А. Даниленко, Б. Данилишин, О. Васи-

лик, О. Теліженко, В. Боронос, В. Костицький, Є. Ткач, Т. Вінник та інші. Так, зокрема, В. Федосов та С. Юрій поділяють фінансову політику на багато складових, виділяючи такі її елементи, як бюджетна, податкова, грошово-кредитна, митна, боргова та інвестиційна політика, а також напрями державної діяльності у галузі страхування, соціальній сфері, сфері фінансового ринку. У свою чергу, в О. Василика знаходимо, що фінансова політика об'єднує такі складові як бюджетна, податкова, кредитна, грошова, валютна, інвестиційна політики, та певні напрями в галузі страхування, державного боргу, фондового ринку, співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями.

Більш узагальнюючими є підходи іншої групи науковців (А. Даниленко, О. Теліженко, В. Боронос та Є. Ткач), які оперують меншою кількістю складових, намагаючись уникнути надмірної

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9393-5590>

диференціації й поєднати певні складові за спільними ознаками. Так, зокрема, А. Даниленко у якості елементів фінансової політики розглядає окремі сфери – бюджетної політики, податкової політики, сферу фінансів реального сектору та монетарну сферу. У свою чергу, О. Теліженко та В. Боронос, а також В. Малишко і А. Пучко поділяютьДФП на бюджетно-податкову, грошово-кредитну політики і політику управління державним боргом. Є. Ткач, досліджуючи основні складові макроекономічної політики держави, взагалі зазначає, що основними її складовими є монетарна (грошово-кредитна) та фіскальна (бюджетно-податкова) політики.

При цьому хочемо зауважити, що фіскальна та монетарна політики є на стільки важливими, що абсолютно всі науковці розглядають їх елементами ДФП, при чому всі деталізують у розрізі таких складових як грошова та кредитна (монетарна політика) та бюджетна і податкова (фіскальна політика).

Проте складність умов функціонування фінансової системи, а також динамізація всіх фінансових процесів на сучасному етапі, коли актуалізуються завдання забезпечення сталого розвитку, вимагають подальшого наукового аналізу складових ДФП у їх взаємозв'язку та взаємозалежності.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Зважаючи на складність та неоднозначність трактування поняття ДФП, на що було вказано раніше, на сьогодні не існує єдиного теоретико-методологічного підходу до структурування ДФП в частині виділення її основних та допоміжних елементів, зорієнтованих на забезпечення сталого розвитку.

Мета статті. Метою підготовленої публікації є поглиблення існуючих теоретико-методологічних засад класифікації складових державної фінансової політики для підвищення результативності забезпечення сталого розвитку в Україні з урахуванням функціональних особливостей її складових.

Виклад основного матеріалу. Проведений аналіз наукових підходів дозволяє нам стверджувати, що ДФП є складним комплексом взаємопов'язаних складових, які залежно від ролі можна поділити на:

1) провідні, тобто складові ДФП, які визначають ефективність реалізації всіх її напрямів, закладаючи можливість досягнення стратегічних цілей (грошово-кредитна (монетарна) і бюджетно-податкова (фіскальна) політики), еколого-правова політика її складова – еклгноміко-правовий механізм забезпечення сталого розвитку [7; 8; 9]. Їх призначенням є встановлення базових фінансових нормативів, які визначають умови та обмеження для формування інструментів допоміжних складових ДФП відповідно до її цілей і завдань загалом;

2) допоміжні, тобто складові ДФП, які забезпечують розв'язання вузкопрофільованих завдань, враховуючи специфіку певних галузей фінансів

та сфер реалізації фінансових відносин (інвестиційна, боргова, митна, валютна політики та політики у сфері страхування, фінансового ринку, реального сектору та у соціальній сфері) шляхом формування умов реалізації фінансової діяльності, орієнтованих на розв'язання конкретних завдань соціально-економічного розвитку у різних сферах функціонування фінансів.

При цьому, як видно з рис. 1, провідні складові ДФП є комплексними, що формуються з елементних взаємопов'язаних складових. Наприклад, грошово-кредитна політика [10] – із грошової та кредитної, фіскальна – з податкової та бюджетної. Запропонований нами поділ складових ДФП на провідні та допоміжні корелює із сучасним структуруванням її цілей.

Так, В. Петрушевська, всі цілі ДФП впорядковує у три послідовні рівні, які слугують одній головній меті – досягнення стабільного соціально-економічного розвитку держави. Ми погоджуємося із запропонованим нею підходом до структурування цілей ДФП, оскільки він пояснює методологічні можливості досягнення головної мети, які полягають у чіткому послідовному виконанні цілей кожного з рівнів. Тобто, виконання цілей III рівня створює умови для виконання цілей II рівня, а досягнення цілей II рівня – для виконання цілей I рівня. Виконання ж всіх цілей I рівня забезпечує стабільність соціально-економічного розвитку держави. Разом з тим, на нашу думку, в сучасних умовах доцільно вести мову про виділення ще одного рівня цілей ДФП (IV рівня) – цілей забезпечення сталого розвитку, які конкретизують завдання ДФП у частині створення умов для вирішення глобальних проблем сучасності й природоорієнтованої життєдіяльності суспільства з урахуванням інтересів як нині живущих, так й майбутніх поколінь.

За таких умов провідні складові ДФП орієнтовані переважно на досягнення цілей I та II рівнів, у той час як допоміжні складові безпосередньо пов'язані із створенням умов для досягнення цілей III та IV рівнів.

Висновки і пропозиції. Враховуючи, що монетарна політика і фіскальна політика як провідні складові ДФП формують систему фінансових нормативів, методів та механізмів, які визначають загальні умови й можливість застосування спеціального фінансового інструментарію державного регулювання для окремих сфер (предметних та галузевих) відповідно до конкретних завдань розвитку фінансових відносин у тій або іншій предметній області, формування ДФП сталого розвитку має відбуватися переважно в частині уточнення напрямів модернізації групи допоміжних складових фінансової політики шляхом їх модернізації відповідно до потреб розв'язання існуючих глобальних проблем і створення моделі суспільного відтворення, сприятливого до навколишнього середовища.

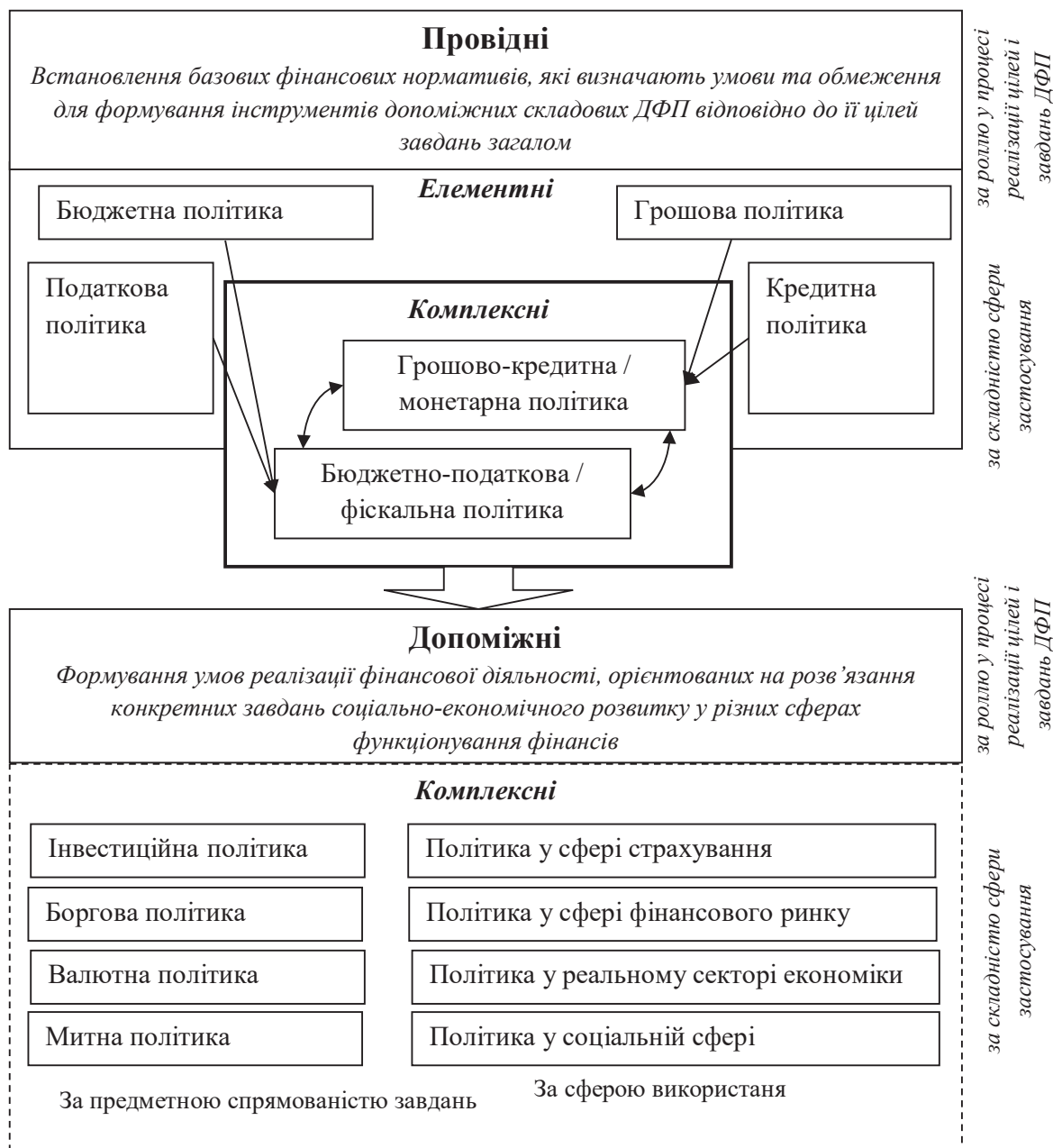

Рис. 1. Класифікація складових державної фінансової політики

Джерело: розроблено автором

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Теорія фінансів. За ред. проф. В.М. Федосова, С.І. Юрія. К. ЦУЛ, 2010. С. 576.
2. Фінансово-монетарні важелі економічного розвитку: у 3 т. Ін-т економіки та прогнозування. Нац. акад. наук України; за ред.: А.І. Даниленко Т. 1: Фінансова політика та податково-бюджетні важелі її реалізації. [А.І. Даниленко, О.М. Алимов, О.І. Барановський та ін.]. К. Фенікс, 2008. С. 468.
3. Малишко В.В., Пучко А.О. Фінансова політика України на сучасному етапі. Траекторія науки. 2017. № 1. Т. 3. С. 41–47. URL: <http://dx.doi.org/10.22178/pos.18-4>.
4. Ткач Є. В., Ткач С. В. Особливості взаємозв'язку монетарної та фіскальної політики в макроекономічних умовах України: ретроспективний аналіз.

Сучасні тенденції інституціональних трансформацій фінансової системи України. Монографія за заг. ред. Нікіфорова П.О. Чернівці: Технодрук, 2018. С. 348.

5. Петрушевська В.В. Адаптація фінансової політики України до умов глобалізаційних і євроінтеграційних процесів. Проблеми економіки. 2014. № 2. С. 131–137.
6. Геєць В.М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку – Національна академія наук України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Віддруковано у ВПЦ «Експрес», 2009. – 864 с.
7. Данилишин Б.М., Екологічна складова політики сталого розвитку: монографія. БМ Данилишин. Юго-Восток, 2008. 89, 2008.

8. Костицький В.В. Екологія перехідного періоду: право, держава, економіка (економіко-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища в Україні) / В.В. Костицький ; Інститут законодавчих передбачень і правової експертизи. – К. : УСП МСБ "Eusmeu", 2003. – 772 с. – (Серія "Екологічна бібліотечка" ; №5) (Бібліотечка журналу "Малий та середній бізнес").

9. Данилишин Б.М., Костицький В.В. Сталий розвиток України: реалії і проблеми на зламі століть / [В.В. Костицький та ін.] // Малий і середній бізнес. – 1999. – № 5–6.

10. Романчукевич В.В. Теоретичні проблеми грошово-кредитної політики України в умовах глобалізації економіки / Романчукевич В.В. // Київ: Видавничий дім «АртЕк». 2018. – 118 с.

REFERENCES:

1. Fedosov V.M., Yuri S.I. (2010) Teorija finansiv [Theory of Finance]. P. 576.

2. Danilenko A.I., Alimov O.M., Baranovsky O.I. (2008) Finansovo-monetarni vazheli ekonomichnogho rozvytku: u 3 t. In-t ekonomiky ta proghnozuvannja [Financial and monetary levers of economic development: 3 tons]. *Institute of Economics and Forecasting Nat. Acad. Sciences of Ukraine AI T. 1: Financial policy and fiscal levers of its implementation*. P. 468.

3. Malyshko V.V., Puchko A.O. (2017) Finansova polityka Ukrainy na suchasnomu etapi. [Financial policy of Ukraine at the present stage] *The trajectory of science*. № 1. T. 3. P. 41–47. URL: DOI: <http://dx.doi.org/10.22178/pos.18-4>.

4. Tkach E.V., Tkach S.V. (2018) Osoblyvosti vzajemov'jazku monetarnoji ta fiskal'noji polityky v makroekonomichnykh umovakh Ukrainy: retrospektyvnyj

analiz. Suchasni tendenciji instytucional'nykh transformacij finansovoji systemy Ukrainy. [Peculiarities of the interrelation of monetary and fiscal policy in the macroeconomic conditions of Ukraine: a retrospective analysis. Current tendencies of institutional transformations of the financial system of Ukraine.] *Chernivtsi: Techno-print*. P. 348.

5. Petrushevskaya V.V. (2014) Adaptacija finansovoji polityky Ukrainy do umov ghlobalizacijnykh i jev-rointegracijnykh procesiv [Adaptation of the financial policy of Ukraine to the conditions of globalization and European integration processes] *Problems of economy*. №2. P. 131–137.

6. Geyets V.M. Society, State, Economics: Phenomenology of Interaction and Development – National Academy of Sciences of Ukraine, SI "Institute of Economics and Forecasting NAS of Ukraine". Printed at the Express Center, 2009. – 864 p.

7. Danylyshyn B.M., Ecological component of sustainable development policy: monograph. BM Danilishin. Southeast, 2008. 89, 2008.

8. V.V. Kostytsky. Transition ecology: law, state, economy (economic and legal mechanism of environmental protection in Ukraine) / V.V. Kostytsky; Institute for Legislative Predictions and Legal Expertise. – K.: SMB Eusmeu SME, 2003. – 772 p. – (Series "Ecological Library"; # 5) (Library of the magazine "Small and Medium Business").

9. Danylyshyn B.M., Kostytsky V.V. Sustainable development of Ukraine: realities and problems at the turn of the century / [V.V. Kostytsky, etc.] // Small and medium business. – 1999. – № 5–6.

10. Romanchukevich V.V. Theoretical problems of monetary policy of Ukraine in the conditions of globalization of the economy / Romanchukevich V.V. // Kiev: ArtEk Publishing House. 2018 – 118 p.